

**JORJ ORUELLNING “1984” ASARIDA TOTALITARIZM  
TANQIDI VA AYRIM XULOSALARI**

*Alfraganus universiteti*

*Ijtmoyi fanlar fakulteti*

*Logopediya yonalishi*

*3 kurs talabasi*

***Turg'unboyeva Feruza Shuxrat qizi***

**Annotatsiya:** Maqolada Jorj Oruellning “1984” romani doirasida totalitarizm tanqidi, uning ijtimoiy-siyosiy mohiyati hamda yozuvchi tomonidan ilgari surilgan alohida tuzatish va xulosalar ilmiy tahlil qilinadi. Asarda mutlaq nazorat, til va tafakkurni boshqarish, shaxsiy erkinlikni yo‘qotish kabi muammolar tasviriy ifoda etilib, zamonaviy jamiyat uchun dolzarb saboqlar chiqariladi.

**Kalit so‘zlar:** Jorj Oruell, “1984”, totalitarizm, erkinlik, nazorat, ideologiya, yangiso‘z, ikkiyuzlama.

**КРИТИКА ТОТАЛИТАРИЗМА И НЕКОТОРЫЕ ВЫВОДЫ ИЗ  
РОМАНА ДЖОРДЖА ОРУЭЛЛА «1984»**

**Аннотация:** В статье дан научный анализ критики тоталитаризма, её социально-политической сущности, а также конкретных поправок и выводов, выдвинутых писателем в рамках романа Джорджа Оруэлла «1984». В произведении наглядно выражены такие проблемы, как абсолютный контроль, контроль над языком и мышлением, утрата личной свободы, и извлекаются актуальные для современного общества уроки.

**Ключевые слова:** Джордж Оруэлл, «1984», тоталитаризм, свобода, контроль, идеология, новое слово, лицемерие.

## **A CRITIQUE OF TOTALITARIANISM AND SOME CONCLUSIONS FROM GEORGE ORWELL'S NOVEL "1984"**

**Abstract:** This article provides a scholarly analysis of the critique of totalitarianism, its sociopolitical essence, and specific revisions and conclusions advanced by the writer within the framework of George Orwell's novel "1984." The work vividly expresses such issues as absolute control, control over language and thought, and the loss of personal freedom, and draws lessons relevant to modern society.

**Keywords:** George Orwell, "1984," totalitarianism, freedom, control, ideology, new word, hypocrisy.

XX asr insoniyat tarixida eng ko'p siyosiy to'qnashuvlar, mafkuraviy kurashlar va ijtimoiy sinovlarga boy davr sifatida tarixda qoldi. unga, fashizm va stalinizm kabi totalitar tuzumlarning bo'lishi, jamiyat va shaxsiy erkinligini butunlay yo'q paydo adabiyot va san'atda ham keng aks-sado topdi. Shu jarayonda insoniyatning materialini yozuvchilar orqali ifodalashga, kelajak avlodniga intildilar. Jorj Oruellning "194" romani ana shu tajribalarni umumlashtirgan holda totalitarizmning, xavfli tahlilini va uning xavfsizligini eng muhim asarlardan biri bo'lib maydonga chiqdi.

1949-yilda chop etilgan ushbu roman distopik adabiyotjanrining eng namuna namunasi. Oruell o'z asarida siyosiy nazoratning inson ruhiyati va ongiga kirib borishini, til va tafakkurni boshqarish orqali butun jamiyatni mutlaq itoatga majbur qilish natijasida ko'rish. Roman o'quvchini jismoniy o'sha davr siyosiy voqeliklari bilan, balki boshqa ham yuz berishi mumkin bo'lgan ijtimoiy jarayonlar bilan yuz berishi mumkin. Shu asoslangan "1984" milliy siyosiy roman, balki insoniyat uchun ishlab chiqaruvchi falsafiy-badiiy tajriba sifatida qadrlanadi.

Oruellning asari bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Axborot oqimlari, boshqaruv tizimlari, ijtimoiy aloqaning kengayishi nazorati "1984" totalitarizm ta'minotining doimiy va boshqa xodimlari. Shu bois romanni o'rganish

milliy adabiy-estetik nuqtai nazardan, balki ijtimoiy-siyosiy va falsafiy kontekstda ham omillar.

### **Totalitarizm tanqidi:**

“1984” romani mutlaq hokimiyatning ramzi “Buyuk Aka” obrazi orqali boshqariladigan jamiyatni tasvirleydi. Unga sodiq Partiya insonning nafaqat tashqi xatti-harakatini, balki ichki fikrlari va orzularini ham nazorat ostiga oladi. Shaxsning o'zligini anglash imkoniyati yo'qoladi.

- **Til va tafakkurni boshqarish:** “Yangiso'z” (Newspeak) tilining yaratilishi orqali hukumat odamlarning erkin fikrlash imkoniyatini chekleydi. Til qashshoqlashsa, tafakkur ham qashshoqlashadi – bu Oruellning eng asosiy tanqidiy g'oyalaridan biridir.

- **Ikkiyuzlama (Doublethink):** Jamiyatni boshqarish mexanizmi sifatida, odamlar bir vaqtning o'zida ikki qarama-qarshi fikrga ishonishga majbur qilinadi. Bu, aslida, ongni to'liq nazorat qilishning ramzidir.

- **Qo'rquv va nazorat:** “Fikrpolitsiya” va doimiy kuzatuv orqali hukumat odamlarni ichki qo'rquvda yashashga majbur qiladi. Natijada inson o'z fikrini yashira boshlaydi va shaxsiy hayot butunlay yo'qoladi.

Oruell “1984” orqali nafaqat mavjud totalitar tuzumlarni tanqid qildi, balki kelajak uchun saboqlar ham berdi: Erkinlik – insoniyatning eng katta qadriyati. Asarda shaxs erkinligi yo'qolishi jamiyatning qulashi bilan tenglashtiriladi, axborot nazoratini cheklash zaruriyati. Hukumatning tarixni qayta yozishi va haqiqatni o'zgartirishi insoniyat xotirasiga eng katta zarba sifatida talqin qilinadi, til - erkinlik kaliti, Oruell ta'kidlashicha, tilning boyligi va mustaqilligi jamiyatning ozodligi bilan chambarchas bog'liq. Tilni yo'qotish – tafakkurni yo'qotishdir, siyosiy manipulyatsiya xavfi. “1984” siyosatning inson ongini boshqarishga qaratilgan usullarini ochib beradi va bunday manipulyatsiyaga qarshi hushyorlikka

chaqiradi.

**ADABIYOTLAR RO'YXATI:**

1. Orwell, G. 1984. London: Secker and Warburg, 1949.
2. Meyers, J. A Reader's Guide to George Orwell. Syracuse University Press, 1991.
3. Patai, D. The Orwell Mystique: A Study in Male Ideology. University of Massachusetts Press, 1984.
4. Newsinger, J. Orwell's Politics. Palgrave Macmillan, 1999.